

МЕТОД ПРОЄКТІВ У ФОРМУВАННІ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ШКОЛЯРІВ

Ірина МАЙСТРІУК

В умовах швидкого технологічного прогресу, інформатизації та цифровізації, підвищення вимог до персональної відповідальності особистості за власний розвиток формування її самоосвітньої компетентності стає критично важливим. Існують різноманітні підходи до визначення сутності та встановлення способів впливу на самоосвітню компетентність школярів, але, як визнають фахівці, сучасні умови вимагають пошуку нових більш, гнучких методів та методик її формування, а також оновлення та удосконалення існуючих. Особливий інтерес викликає метод проєктів, який завдяки своїй орієнтації на самостійну, практико-зорієнтовану діяльність учнів, уявляється ефективним інструментом для формування їх самоосвітньої компетентності. Сучасними науковцями пропонуються різні погляди на сутність методу проєктів та його загальні можливості у освітньому процесі. Зокрема, педагоги тлумачать метод проєктів як такий, що передбачає організацію освітнього процесу через упровадження проєктної діяльності школярів на основі виконання ними комплексних завдань (проєктів), що спрямовані на вирішення конкретних практичних або дослідницьких проблем. Однак, попри значну кількість наукових розробок щодо вивчення освітнього потенціалу методу проєктів, можливості його застосування у формуванні самоосвітньої компетентності школярів розкриті обмежено. Мета статті: обґрунтувати вплив методу проєктів на складові самоосвітньої компетентності школярів. В статті розкрито особливості формування самоосвітньої компетентності школярів під час виконання основних етапів проєктної діяльності на прикладі колективних, групових, індивідуальних проєктів – на основі аналізу змісту їх діяльності. Окрему увагу приділено застосуванню засобів цифрових технологій на етапах проєктної діяльності. Показано, як упровадження методу проєктів може продуктивно впливати на формування самоосвітньої компетентності школярів завдяки впливу на розвитку її основних складових – мотиваційно-ціннісного, змістовно-процесуального та контрольного-рефлексивного компонентів. Перспективи подальших наукових розвідок окреслено у напрямку розробки навчально-методичного забезпечення до впровадження методу проєктів та експериментальної перевірки його ефективності у формуванні самоосвітньої компетентності школярів.

Ключові слова: метод проєктів, самоосвітня компетентність, проєктна діяльність, цифрові технології, освітній процес, школярі.

THE METHOD OF PROJECTS IN THE FORMATION OF SELF-EDUCATIONAL COMPETENCE OF SCHOOL STUDENTS

Iryna MAISTRUK

In the conditions of rapid technological progress, informatization and digitalization, increasing the requirements for the personal responsibility of an individual for his own development and the formation of his self-educational competence becomes critically important. There are

various approaches to determining the essence and establishing ways of influencing the self-educational competence of students, but, as experts admit, modern conditions require the search for new, more flexible methods and methods of its formation, as well as updating and improving the existing ones. Of particular interest is the project method, which, due to its focus on the independent, practice-oriented activity of students, is an effective tool for the formation of their self-educational competence. Modern scientists offer different views on the essence of the project method and its general possibilities in the educational process. In particular, teachers interpret the project method as one that involves the organization of the educational process through the implementation of project activities of students based on their performance of complex tasks (projects) aimed at solving specific practical or research problems. However, despite a significant number of scientific developments regarding the study of the educational potential of the project method, the possibilities of its application in the formation of self-educational competence of students are limited. The purpose of the article: to substantiate the impact of the project method on the components of self-educational competence of students. The article reveals the peculiarities of the formation of self-educational competence of schoolchildren during the implementation of the main stages of project activities on the example of collective, group, individual projects - based on the analysis of the content of their activities. Particular attention is paid to the use of digital technologies at the stages of project activity. It is shown how the implementation of the project method can productively influence the formation of self-educational competence of students due to the influence on the development of its main components - motivational-value, substantive-procedural and control-reflective components. Prospects for further scientific research are outlined in the direction of developing educational and methodological support for the implementation of the project method and experimental verification of its effectiveness in the formation of self-educational competence of students.

Keywords: project method, self-educational competence, project activity, digital technologies, educational process, students.

Загальна постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. В умовах швидкого технологічного прогресу, інформатизації та цифровізації, підвищення вимог до персональної відповідальності особистості за власний розвиток формування її самоосвітньої компетентності стає критично важливим. Сучасний світ постійно змінюється, і здатність самостійно навчатися та адаптуватися до нових викликів стає необхідною для успішної самореалізації особистості в усіх сферах (Maistriuk, Ponomarova, 2022, 123–124). Школа відіграє важливу роль у розвитку самоосвітньої компетентності випускників. Саме заклади середньої освіти є тим середовищем, де школярі отримують необхідні самоосвітні знання, набувають відповідних умінь, розвивають навички самостійного навчання, де у них закладається розуміння значущості самоосвіти в їхньому подальшому житті. І саме тут є всі можливості для створення умов щодо цілеспрямованого розвитку самоосвітньої компетентності школярів.

Існують різноманітні підходи до визначення сутності та встановлення способів впливу на самоосвітню компетентність школярів, але, сучасні умови вимагають пошуку нових, більш гнучких методів та методик її формування, а також оновлення та вдосконалення існуючих (Maistriuk, Ponomarova, 2022, 125–126).

У цьому ракурсі особливий інтерес привертає метод проєктів, який, завдяки своїй спрямованості на самостійну, практико-зорієнтовану діяльність учнів, уявляється ефективним інструментом для формування в них самоосвітньої компетентності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано вирішення даної проблеми. Феномен самоосвітньої компетентності школярів досліджується у наукових розвідках з різних точок зору – на засадах діяльнісного, особистісного, інтегративного та інших підходів (Майстриук, 2021). Аналіз наукових праць В. Гайда (2019), Н. Довмантович (2014), Н. Коваленко (2009), І. Мося (2013), С. Осипенко (2018) дає підстави розглядати її як інтегровану якість особистості, що визначається знаннями, самоосвітніми вміннями та навичками; спрямованістю на здобуття освіти протягом життя, мотивами та прагненнями до самоосвітньої діяльності (Maistriuk, Ponomarova, 2022).

З іншого боку, засвоєнню не лише предметних знань, але й розвитку спільних для всіх навчальних дисциплін навичок самоконтролю, планування, організації власної діяльності та прийняття рішень сприяє метод проєктів, який забезпечує можливість активного залучення школярів до творчої дослідницької діяльності та командної співпраці (Мариновська, 2015)

Як відзначається в історико-педагогічних розвідках (Сілакова, 2017; Довмантович, 2017; Довгополова, 2015), теоретичні та методичні основи впровадження методу проєктів до освітньої практики були закладені в працях Дж. Дьюї, Г. Ващенко, В. Кілпатрика, М. Кнолла, О. Коберника, Е. Коллінгса, О. Пометун, В. Симоненко та інших.

Ключову роль у розвитку ідеї методу проєктів відіграв сформульований Дж. Дьюї основний принцип навчання за цим методом – принцип «навчання через дію». Завдяки його реалізації метод проєктів відкрив шлях формування критичного мислення і здатності до самостійного розв'язання проблем через активну участь учнів у розробці конкретних рішень для поставлених перед ними проблем (Dewey, 1938).

Послідовником Дж. Дьюї, В. Кілпатриком, було продовжено практичне втілення принципу навчання через дію – за таких умов, на його думку, впровадження методу проєктів надасть школярам можливість самостійно планувати, реалізовувати і оцінювати результати своєї роботи, що стимулюватиме їхню ініціативність і відповідальність (Kilpatrick, 1918).

М. Кнолл у своїх дослідженнях акцентував на тому, що ключовими елементами методу проєктів є як самостійна діяльність школярів, так і міждисциплінарний підхід до навчання. Він підкреслював, що міждисциплінарність дозволяє учням інтегрувати знання з різних галузей, сприяючи комплексному розумінню проблем і більш ефективному їх вирішенню (Knoll, 1993).

Сучасними науковцями пропонуються різні погляди на сутність методу проєктів та його загальні можливості в освітньому процесі. Зокрема, метод проєктів тлумачать як такий, що передбачає організацію освітнього процесу

через упровадження проєктної діяльності школярів на основі виконання ними комплексних завдань (проєктів), що спрямовані на вирішення конкретних практичних або дослідницьких проблем (Довмантович, 2017).

У працях Л. Бодько (2013); Н. Довмантович (2017); Я. Сікори, С. Карплюк, І. Грінчук, Д. Оленюка (2022); Н. Онищенко (2021); О. Тадеуш (2017) пропонується розрізнявати за різними критеріями різні види проєктів:

- за складом учасників (колективні, групові та індивідуальні проєкти);
- за характером партнерської взаємодії (кооперативні, змагальні, конкурсні проєкти);
- за рівнем інтеграції міжпредметних зв'язків (монопроєкти, міжпредметні та підсумкові проєкти);
- за тривалістю (короткотривалі, середньої тривалості, довготривалі проєкти);
- за формою презентації (пленарний, стендовий, мультимедійний, рольовий, творчий проєкти);
- за місцем у дидактичному просторі (випереджаючий, тематичний, підсумковий проєкти);
- за метою і характером проєктної діяльності (дослідницькі, творчі, ігрові, інформаційні, прикладні проєкти);
- за кінцевим результатом (теоретичний, теоретико-практичний, практичний проєкти).

У дослідженнях Т. Башинської (2003), Л. Бодько (2013), Т. Волковської (2006), С. Сисоевої (2005) розглянуто метод проєктів як засіб реалізації особистісно-орієнтованої взаємодії між учнями та вчителями.

У наукових розвідках В. Білик (2013), С. Луців та Г. Філь (2016) висвітлено засади організації проєктної діяльності молодших школярів як елементу сучасного освітнього процесу, спрямованого на розвиток творчих, пізнавальних та соціальних компетентностей учнів.

У дослідженнях Н. Дикої та О. Глазкової (2019), В. Ковальчук (2015), Я. Сікори, С. Карплюк, І. Грінчук та Д. Оленюка (2022) розкрито можливості проєктної діяльності щодо формування в учнів закладів загальної середньої освіти дослідницьких навичок, критичного мислення і вміння самостійно розв'язувати проблеми.

Проєктна діяльність у закладах загальної середньої освіти останнім часом не лише завойовує все більше і більше прихильників і послідовників серед учителів-практиків, але й привертає увагу педагогів-дослідників своєю різноманітністю і багатогранністю. Однак, попри значну кількість наукових розробок щодо вивчення освітнього потенціалу методу проєктів, можливості його застосування у формуванні самоосвітньої компетентності школярів розкриті обмежено.

Мета статті: розкрити потенційні можливості впливу методу проєктів на складові самоосвітньої компетентності школярів.

Виклад основного матеріалу статті. У структурі самоосвітньої компетентності школярів виокремлюємо (Майстрик, 2022) мотиваційно-ціннісний, змістовно-процесуальний та контрольньо-рефлексивний компоненти. Мотиваційно-ціннісний компонент визначається активністю школярів, їх потребою у самовдосконаленні, прагненням до самоосвітньої діяльності, особистісною настановою на досягнення самоосвітньої мети, усвідомленням цінності самоосвіти в сучасному світі тощо. Змістовно-процесуальний компонент містить базові знання школярів про самоосвітню діяльність та її інструменти, здатність планувати власну навчально-пізнавальну діяльність і керувати нею, уміння здійснювати добір відповідних видів і прийомів самоосвітньої діяльності; уміння доцільно застосувати засоби інформаційно-комунікаційних технологій у самоосвіті тощо. Контрольно-рефлексивний компонент визначається здатністю школярів здійснювати активний самоконтроль освітньої діяльності; навичками рефлексії та самоаналізу освітньої діяльності; адекватністю оцінки школярами власних досягнень під час вирішення пізнавальних завдань із використанням сучасних інструментів (Майстрик, 2022).

Специфічність емоційно-мотиваційної (пов'язаної з інтересом, мотивацією, налаштованістю школярів), змістової (сутністю завдань), операційної (прийомів діяльності), організаційної (пов'язаної з плануванням та координацією) сторін проєктної діяльності обумовлюють її потенційний вплив на складові самоосвітньої компетентності школярів (Синьов, Хохліна, 2020).

Маємо констатувати, що серед дослідників методу проєктів уже склався консенсус щодо виокремлення етапів проєктної діяльності. Найчастіше мова йде про послідовність з трьох етапів: підготовчий, практично-виконавчий, заключний (Кузьма-Качур, 2014). Виходячи з того, що реалізація методу проєктів у навчанні передбачає покрокове проходження школярами цих етапів проєктної діяльності, розкриємо, яким чином може відбуватися формування самоосвітньої компетентності школярів під час виконання ними колективних, групових, індивідуальних проєктів на кожному з етапів.

Колективні проєкти охоплюють значну кількість учасників, які об'єднуються навколо спільної мети, що є основою їхнього успішного виконання. Такі проєкти зазвичай потребують ретельного планування та розподілу завдань між підгрупами учасників, що дозволяє оптимізувати подальший процес роботи і зосередити зусилля на досягненні кінцевого результату. Тому для всіх видів проєктів підготовчий етап є фундаментом успішної реалізації всієї проєктної діяльності, оскільки тут закладаються основні принципи роботи над проєктом, визначаються його цілі, завдання, а також планується діяльність усіх учасників. Для колективних проєктів реалізація особливо складна з точки зору організації через долучення чималої кількості учасників. На підготовчому етапі учасники за підтримкою учителя мають визначити тему проєкту. Зауважимо, що тут і на наступних етапах від вчителя залежить створення сприятливих умов для розкриття освітнього потенціалу методу проєктів як у цілому, так і в ракурсі формування

самоосвітньої компетентності школярів. Завданням учителя на підготовчому етапі є спонукання до вибору такої теми, яка не лише буде актуальною та цікавою для всіх учасників, але й відповідатиме загальним навчальним цілям і програмам, сприятиме встановленню міжпредметних зв'язків і поглибленню знань учнів з різних навчальних дисциплін. Такий підхід стимулює пізнавальну інтерес, пізнавальну активність школярів, формує мотивацію навчання та самонавчання. Вибір теми є основою для подальшого формулювання цілей і завдань проєкту. Далі на цьому етапі учасники визначають конкретні цілі проєкту, що мають бути чітко сформульованими, досяжними та вимірюваними – формулювання цілей визначає загальну спрямованість проєкту та забезпечує його структурування, що дозволяє учасникам бачити кінцевий результат і розуміти кроки, необхідні для його досягнення. У подальшому підготовчий етап передбачає розробку школярами детального плану дій. Цей план містить визначення основних етапів роботи, термінів виконання завдань і розподіл обов'язків серед учасників. Чітке планування дозволяє ефективно організувати процес роботи, мінімізувати ризики та уникнути можливих затримок або проблем у ході реалізації проєкту. Отже, під час підготовчого етапу колективних проєктів завдяки *провідної ролі вчителя* учасники здобувають значущі для формування самоосвітньої компетентності уявлення про основи планування діяльності, уміння добирати види та прийоми самостійної навчальної діяльності, мають можливість навчитися основам добору ресурсів для здійснення самоосвітньої діяльності, відбувається прицільний вплив на мотивацію самостійної навчальної діяльності і тим самим закладаються основи самоконтролю.

Групові проєкти реалізуються в менших командах, де кожен учасник відіграє певну роль, виконує певні обов'язки і несе відповідальність за виконання конкретного завдання.

Практично-виконавчий етап є центральним для всіх видів проєктів, а для групових – найбільш динамічним. Практично-виконавчий етап є вирішальним для успішного завершення проєкту, оскільки саме тут під час роботи учні мають можливість застосувати свої знання, розвинути важливі навички та досягти конкретних результатів, які будуть презентовані на заключному етапі. Тут учасники безпосередньо займаються виконанням своїх завдань відповідно до розробленого на підготовчому етапі плану та згідно з розподілом завдань. Вони мають самостійно збирати та обробляти інформацію, проводити певні дослідження, аналізувати отримані дані, виконувати експерименти, активно взаємодіяти між собою для обміну ідеями, інформацією та координації своїх дій з іншими членами команди. У процесі роботи можуть виникати ситуації, коли необхідно змінювати стратегії або підходи до виконання завдань – так учні можуть отримати досвід оперативного ухвалення рішень та зміни дії відповідно до нових обставин. У цілому для цього етапу характерно виникнення потреби в набутті учасниками здатності адаптуватися до непередбачених труднощів, що можуть з'являтися в процесі проєктної діяльності.

Вельми складною та насиченою тут є роль учителя. Під час роботи на практично-виконавчому етапі вчитель може підтримати учнів, надати їм консультації у разі виникнення труднощів, відстежити дотримання плану роботи, проконтролювати виконання завдань і оцінити прогрес учнів, організувати дискусії, обговорення і взаємодію між учнями. Якщо під час виконання проєкту виникають непередбачені обставини, то вчитель може допомагати адаптувати план дій відповідно до нових умов. Він разом з учнями може переглядати стратегії та коригувати завдання для досягнення максимальних результатів за проєктом. Отже вчитель на практично-виконавчому етапі має можливість цілеспрямовано вплинути на виявлення та формування у школярів здатності до самостійної організації освітньої діяльності, на розвиток критичного мислення, уміння вирішувати складні завдання. На практично-виконавчому етапі за умов вчительської фасилітації учні можуть набути навичок ефективного пошуку та аналізу інформації, що є важливим аспектом їхньої здатності до самонавчання, розвинути навички самоконтролю та самодіагностики, що забезпечить здатність об'єктивно оцінювати свої досягнення та вчасно коригувати власну діяльність відповідно до поставлених цілей.

На відміну від колективних та групових, індивідуальні проєкти надають учням можливість працювати над всіма етапами одноосібно, що дозволяє їм відповідати за всі етапи проєктної діяльності – від планування до реалізації та презентації результатів. Слід особливо відзначити, що під час роботи над індивідуальними проєктами є всі можливості для максимального врахування інтересів учнів, що уявляється особливо продуктивним щодо поглиблення та розширення їхніх предметних знань, умінь та навичок. Дійсно, індивідуальні проєкти дозволяють учням глибше зануритися в тему, концентруючись на тих її деталях і аспектах, які їм особисто цікаві.

Під час виконання індивідуальних проєктів на особливу увагу з точки зору формування самоосвітньої компетентності заслуговує заключний етап – завершальна стадія проєктної діяльності, де учень має підвести підсумки своєї роботи, презентувати результати та провести рефлексію отриманого досвіду. Учень на заключному етапі індивідуального проєкту зосереджується на підготовці презентації результатів роботи. Це може бути створення письмового звіту, підготовка мультимедійної презентації або інфографіки, яка відображає основні етапи роботи, методи дослідження та висновки тощо. Учень має навчитися аналізувати результати проєкту, порівнювати їх із поставленими на початку цілями та оцінити досягнутий прогрес – для цього вчитель має дати настановні рекомендації та забезпечити вчасний конструктивний зворотний зв'язок. Особливо важливою на цьому етапі є індивідуальна допомога учителя школярам у саморефлексії – для оцінки їхнього власного досвіду, аналізу труднощів, з якими вони стикалися, визначення можливих напрямів для подальшого саморозвитку. Вчитель тут виконує роль як організатора презентації результатів, так і її модератора, оскільки має спрямувати підбиття підсумків виконаної роботи, допомогти виділити ключові досягнення, скерувати

процес рефлексії. Презентація результатів проєктів школярів зазвичай відбувається перед класом, вчителями та, можливо, іншими зацікавленими сторонами та передбачає дискусійне обговорення отриманих результатів. Для школярів, які презентують індивідуальні проєкти, особливо важливо таке модерування, яке б дозволило їм якомога повніше представити проєкт, усвідомити свій досвід, проаналізувати помилки і знайти шляхи їх уникнення в майбутньому.

Отже, з точки зору формування самоосвітньої компетентності школярів, на заключному етапі індивідуального проєкту завдяки окресленій вище специфіці проєктної діяльності та за обов'язкової цілеспрямованої підтримки вчителя у них може бути сформована здатність до глибокого самоаналізу та рефлексії, можуть набуті розвитку уміння адекватної оцінки власних досягнень, закріплені уміння доцільно застосовувати сучасні засоби та ресурси самоосвітньої діяльності, набуде розвитку її мотиваційна складова.

Висновки й перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Формування самоосвітньої компетентності школярів закладає підвалини набуття ними здатності до самовдосконалення, навчання впродовж життя, готовності до свідомого життєвого вибору та самореалізації, що є вимогою сучасних освітніх стандартів. Упровадження методу проєктів може позитивно вплинути на формування самоосвітньої компетентності школярів завдяки розвитку її основних складових – мотиваційно-ціннісного, змістовно-процесуального та контрольного-рефлексивного компонентів.

Як засвідчив проведений вище аналіз, проєктна діяльність може бути інструментом для розвитку *мотиваційно-ціннісного компонента* самоосвітньої компетентності школярів. Це обумовлено тим, що проєктна діяльність сприяє формуванню у школярів мотивації до навчання, розвитку критичного мислення, творчих здібностей та навичок самостійної роботи. Завдяки залученню до такої діяльності школярі отримують можливість застосовувати теоретичні знання на практиці, що підвищує їхню зацікавленість у навчанні та сприяє глибшому засвоєнню матеріалу. Проєктна діяльність може дозволити школярам виявляти власні інтереси та уподобання, формуючи індивідуальний підхід до навчання. Вона також може стимулювати розвиток навичок планування, організації та оцінки власної діяльності, що є невід'ємною частиною самоосвітньої компетентності. Проєктна діяльність школярів, як засвідчив проведений аналіз її змісту, може вплинути і на розвиток *змістовно-процесуального компонента* їхньої самоосвітньої компетентності, сприяючи поглибленню знань, розвитку дослідницьких навичок та вмінь планування й організації процесу самонавчання. Так, вона може дозволити школярам самостійно шукати, аналізувати та інтерпретувати інформацію, що поглибить розуміння навчального матеріалу і розвине учнівські аналітичні здібності. Проєктна діяльність вимагає від школярів уміння планувати свою роботу, визначати етапи виконання завдань та ефективно розподіляти час, що має вплив на їхні організаційні навички. Проєктна діяльність також може сприяти розвитку *контрольного-рефлексивного компонента* самоосвітньої компетентності школярів

через формування навичок самоконтролю, самооцінки, рефлексії та критичного аналізу. У проєктній діяльності школярі можуть навчитися контролювати виконання завдань, вчасно виявляти помилки та коригувати свої дії. Оцінка власних досягнень і результатів у проєктній діяльності має вплив на розвиток навичок самооцінки та об'єктивного самоаналізу. Рефлексія може допомогти школярам навчитися аналізувати й досвід діяльності, робити висновки та планувати подальші дії, усвідомлюючи свої сильні та слабкі сторони.

Зауважимо, що на всіх етапах проєктної діяльності розкриття описаних потенційних можливостей її впливу на формування самоосвітньої компетентності школярів можливо за умов виконання вчителем провідної ролі у постановці мети та завдань проєктної діяльності, фасилітації під час її практичного етапу та підтримці на заключному.

Перспективи подальших наукових розвідок бачимо у розробці навчально-методичного забезпечення впровадження методу проєктів до педагогічної практики з метою формуванні самоосвітньої компетентності школярів, експериментальної перевірки його ефективності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Башинська, Т. (2003). Проектувальна діяльність – основа взаємодії вчителя та учнів. *Початкова школа*, (7), 59–62.
- Білик, В. (2013). Проектна діяльність – основа розвитку творчих здібностей молодших школярів. *Початкова школа*, (5), 6–8.
- Бодько, Л. (2013). Метод проектів як засіб реалізації особистісно орієнтованого навчання. *Початкова школа*, (10), 1–4. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Psh_2013_10_3
- Волковська, Т. (2006). Проектування як метод особистісно-орієнтованого навчання. *Початкова освіта. Методичний порадник*, (40(376)), 9–10.
- Дика, Н. М., & Глазова, О. П. (2019). Організація проектної діяльності учнів закладів загальної середньої освіти у процесі вивчення неологізмів. *Педагогічний процес: теорія і практика (серія: педагогіка)*, (3–4), 145–152. <https://doi.org/10.28925/2078-1687.2019.3-4.145152>
- Гайда, В. Я. (2019). Структура самоосвітньої компетентності учнів закладів загальної середньої освіти. *Інноваційна педагогіка*, 17(2), 83–86. <https://doi.org/10.32843/2663-60852019-17-2-18>
- Довгополова, Л. Д. (2015). Метод проектів у зарубіжній педагогічній теорії та практиці: історичний аспект. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Педагогіка. Психологія*, (6), 81–87. <https://doi.org/10.18372/2411-264X.6.10195>
- Довмантович, Н. Г. (2014). Самоосвітня компетентність майбутніх фахівців у педагогічній теорії. *Педагогічний процес: теорія і практика*, (3), 18–22. <https://pptp.kubg.edu.ua/images/2014/3/5.pdf>
- Довмантович, Н. Г. (2017). Проектна діяльність як засіб формування самоосвітньої компетентності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*, (1(40)), 92–95. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/15183/1/ПРОЕКТНА%20ДІЯЛЬНІСТЬ%20ЯК%20ЗАСІБ%20ФОРМУВАННЯ%20САМООСВІТНЬОЇ.pdf>
- Коваленко, Н. В. (2009). *Формування самоосвітньої компетентності учнів основної школи сільської місцевості* (Публікація № 0409U004465) [Дис. канд. пед. наук, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка]. НРАТ. <https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0409U004465/>
- Ковальчук, В. І. (2015). Формування проектної компетентності учнів загальноосвітніх навчальних закладів: концептуальна модель. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра*

REFERENCES

- Bashynska, T. (2003). Design activity is the basis of interaction between the teacher and students. *Pochatkova shkola*, (7), 59–62. [in Ukrainian].
- Bilyk, V. (2013). Project activity is the basis for the development of creative abilities of younger schoolchildren. *Pochatkova shkola*, (5), 6–8. [in Ukrainian].
- Bodko, L. (2013). The project method as a means of implementing personally oriented learning. *Pochatkova shkola*, (10), 1–4. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Psh_2013_10_3 [in Ukrainian].
- Volkovska, T. (2006). Designing as a method of personally oriented learning. *Pochatkova osvita. Metodychnyi poradnyk*, (40(376)), 9–10. [in Ukrainian].
- Dyka, N., & Glazova, O. (2019). Organization of project activity of students of general secondary education institutions in the process of studying neologisms. *The Pedagogical Process: Theory and Practice*, (3–4), 145–152. <https://doi.org/10.28925/2078-1687.2019.3-4.145152> [in Ukrainian].
- Haida, V. Y. (2019). Structure of self-educational competence of pupils in general secondary education. *Innovate Pedagogy*, 17(2), 83–86. <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-17-2-18> [in Ukrainian].
- Dovhopolova, L. D. (2015). Method of projects in foreign pedagogical theory and practice: Historical aspect. *Proceedings of the National Aviation University. Series: Pedagogy, Psychology*, (6), 81–87. <https://doi.org/10.18372/2411-264x.6.10195> [in Ukrainian].
- Dovmantovych, N. (2014). Future specialist's self-educational competence in pedagogical theory. *The Pedagogical Process: Theory and Practice*, (3), 18–22. <https://pptp.kubg.edu.ua/images/2014/3/5.pdf> [in Ukrainian].
- Dovmantovych, N. (2017). Project activities as a mean of self-educational competence developing. *Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: "Pedagogy. Social Work"*, (1(40)), 92–95. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/15183/1/ПРОЕКТНА%20ДІЯЛЬНІСТЬ%20ЯК%20ЗАСІБ%20ФОРМУВАННЯ%20САМООСВІТНЬОЇ.pdf> [in Ukrainian].
- Kovalenko, N. V. (2009). *Formation self-educational competence of students of rural schools* (Publication No. 0409U004465) [Dissertation to acquire the degree of the Candidate of pedagogical sciences, Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko]. NRAT. <https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0409U004465/> [in Ukrainian].
- Kovalchuk, V. I. (2015). Formation of project competence of students of general educational institutions: a conceptual model. *Bulletin of Oleksander Dovzhenko Hlukhiv National*

Майстрюк І. Метод проєктів у формуванні самоосвітньої компетентності школярів

- Довженка. Серія: Педагогічні науки, (28), 26–33. <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/14593/>
- Кузьма-Качур, М. І. (2014). Проектна діяльність в навчально-виховному процесі природознавства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*, (32), 101–105. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/11339>
- Луців, С. І., & Філь, Г. О. (2016). Організація проектної діяльності молодших школярів у процесі проведення позакласної роботи з літературного читання. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*, 1(303), 81–86. <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/9661>
- Майстрюк, І. С. (2021). Актуальні підходи до вивчення самоосвітньої компетентності учнів базової середньої школи. *Вісник Сквородинівської академії молодих учених*, 51–55. <https://dspace.hnpu.edu.ua/items/44c16c57-6e1f-4641-9c5d-25d05f05a1a1>
- Майстрюк, І. С. (2024). Засоби цифрових технологій для самоосвіти школярів. *Вісник Сквородинівської академії молодих учених*, 79–88. <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/15200>
- Майстрюк, І. С. (2022). Структура самоосвітньої компетентності школярів як педагогічна проблема. *Наумовські читання* (с. 344–346). ХНПУ імені Г. С. Сквороди. <https://dspace.hnpu.edu.ua/items/662a8ee6-1555-42bc-801f-93628a23276a>
- Маринівська, О. Я. (2015). Проектно-впроваджувальна діяльність як складова педагогічної інноватики. *Український педагогічний журнал*, (2), 158–173. <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/77>
- Мося, І. А. (2014). *Формування самоосвітньої компетентності майбутніх кваліфікованих робітників у процесі загальноосвітньої підготовки* (Публікація № 0414U001483) [Дис. канд. пед. наук, Інститут професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України]. Національний репозитарій академічних текстів. <https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0414U001483/>
- Онищенко, Н. П. (2021). Особливості використання методу проєктів під час викладання педагогічних дисциплін. *Педагогічні науки: теорія та практика*, 2(3), 201–206. <https://doi.org/10.26661/2522-4360-2020-3-2-30>
- Осипенко, С. (2018). Зміст та структура самоосвітньої компетентності учнів закладів професійно-технічної освіти. *ScienceRise: Pedagogical Education*, (5(25)), 18–22. <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2018.134271>
- Pedagogical University*, (28), 26–33. <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/14593/> [in Ukrainian].
- Kuzma-Kachur, M. I. (2014). Project activity in the educational process of natural science. *Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series: Pedagogy. Social work*, (32), 101–105. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/11339> [in Ukrainian].
- Lutsiv, S. I., & Fil, H. O. (2016). Company project activities of junior schoolchildren in the process of extracurricular activities on literary reading. *Scientific Bulletin of Lesya Ukrainka East European National University*, 1(303), 81–86. <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/9661> [in Ukrainian].
- Maistriuk, I. S. (2021). Current approaches to the study of self-educational competence of basic secondary school students. *Bulletin of the Skovorodin Academy of Young Scientists*, 51–55. <https://dspace.hnpu.edu.ua/items/44c16c57-6e1f-4641-9c5d-25d05f05a1a1> [in Ukrainian].
- Maistriuk, I. S. (2024). Tools of digital technologies for self-education of schoolchildren. *Bulletin of the Skovorodin Academy of Young Scientists*, 79–88. <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/15200> [in Ukrainian].
- Maistriuk, I. S. (2022). The structure of self-educational competence of schoolchildren as a pedagogical problem. *Naumov readings* (p. 344–346). H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University. <https://dspace.hnpu.edu.ua/items/662a8ee6-1555-42bc-801f-93628a23276a> [in Ukrainian].
- Marynovska, O. Ya. (2015). Design and implementation activity as a component of pedagogical innovation. *Ukrainian Pedagogical Journal*, (2), 158–173. <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/77> [in Ukrainian].
- Mosya, I. A. (2013). *The formation of self-educational competence of future skilled workers in the process of general education* [Dissertation to acquire the degree of the Candidate of pedagogical sciences, Institute of Professional Education of the National Academy of Sciences of Ukraine]. NRAT. <https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0414U001483/> [in Ukrainian].
- Onyshchenko, N. P. (2021). Peculiarities of using the project method during the teaching of pedagogical disciplines. *Pedagogical sciences: theory and practice*, 2(3), 201–206. <https://doi.org/10.26661/2522-4360-2020-3-2-30> [in Ukrainian].
- Osipenko, S. (2018). Content and structure of the self-educational competence of students in professional and technical education institutions. *ScienceRise: Pedagogical Education*, 5(25), 18–22. <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2018.134271> [in Ukrainian].

- Сілакова, Т. Т. (2017). Проектні технології підготовки студентів. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Педагогіка, Психологія*, (11), 153–158. <http://dx.doi.org/10.18372/2411-264x.11.12571>
- Сікора, Я. Б., Карплюк, С. О., Грінчук, І. В., & Оленюк, Д. О. (2022). Використання методу проектів на уроках інформатики в закладах загальної середньої освіти як одна із ефективних педагогічних технологій. *Перспективи та інновації науки. Серія "Педагогіка"*, (8(13)), 278–288. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-8\(13\)-278-288](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-8(13)-278-288)
- Синьов, В. М., & Хохліна, О. П. (2020). Категорія діяльності: сутність та використання у психолого-педагогічних дослідженнях. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*, 16(1), 230–244. <https://doi.org/10.32626/2413-2578.2020-16.230-244>
- Сисоєва, С. (2005). Особистісно зорієнтовані технології: Метод проектів. *Підручник для директора*, (9–10), 25–31.
- Тадеуш, О. М. (2017). Метод проектів як форма продуктивного навчання студентів. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики*, (29(39)), 142–146. http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/1915_5
- Цехмістрова, А. І., & Олєфіренко, Н. В. (2020). Інфографіка у освітньому процесі. *Науково-дослідна робота студентів як чинник удосконалення професійної підготовки майбутнього вчителя*, (19), 117–121. <https://dspace.hnpu.edu.ua/items/ed7e80e0-368b-48ef-b971-1a984df33bdc>
- Dewey, J. (1938). *Experience and Education*. Kappa Delta Pi. <https://ia800300.us.archive.org/32/items/ExperienceAndEducation-JohnDewey/dewey-edu-experience.pdf>
- Kilpatrick, W. H. (1918). *The Project Method: The Use of the Purposeful Act in the Education Process*. Teachers college, Columbia university. <https://ia801606.us.archive.org/30/items/projectmethodus00kilpgoog/projectmethodus00kilpgoog.pdf>
- Knoll, M. (1993). 300 Jahre lernen am Projekt. Zur Revision unseres Geschichtsbildes. *Pedagogik*, 45(7–8), 58–63.
- Maistriuk, I., & Ponomarova, N. (2022). Concept content and structure of self-educational competence of school students in the modern educational space. *Educational Challenges*, 27(2), 122–137. <https://doi.org/10.34142/2709-7986.2022.27.2.09>
- Silakova, T. T. (2017). Project technologies for students training. *Bulletin of the National Aviation University. Series: Pedagogy, Psychology*, (11), 153–158. <http://dx.doi.org/10.18372/2411-264x.11.12571> [in Ukrainian].
- Sikora, Ya. B., Karpliuk, S. O., Hrinchuk, I. V., & Oleniuk, D. O. (2022). Using the project method in computer science lessons in general secondary education institutions as one of the effective pedagogical technologies. *Prospects and innovations of sciences. "Pedagogy"*, (8(13)), 278–288. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-8\(13\)-278-288](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-8(13)-278-288) [in Ukrainian].
- Synyov, V., & Khokhlina, A. (2020). Category of activity: essence and application in psychological and pedagogical researches. *Actual Problems of the Correctional Education (Pedagogical Sciences)*, 1(16), 230–244. <https://doi.org/10.32626/2413-2578.2020-16.230-244> [in Ukrainian].
- Sysoieva, S. (2005). Personally oriented technologies: project method. *Handbook for the director*, (9–10), 25–31. [in Ukrainian].
- Tadeush, O. M. (2017). Project method as a form of productive education of students. *Scientific journal of the M. P. Drahomanov NPU. Creative personality of the teacher: problems of theory and practice*, (29(39)), 142–146. http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/1915_5 [in Ukrainian].
- Tsekhmistrova, A. I. & Olefirenko, N. V. (2020). Infographics in the educational process. *Research work of students as a factor in improving the professional training of future teachers*, (19), 117–121. <https://dspace.hnpu.edu.ua/items/ed7e80e0-368b-48ef-b971-1a984df33bdc> [in Ukrainian].
- Dewey, J. (1938). *Experience and Education*. Kappa Delta Pi. <https://ia800300.us.archive.org/32/items/ExperienceAndEducation-JohnDewey/dewey-edu-experience.pdf>
- Kilpatrick, W. H. (1918). *The Project Method: The Use of the Purposeful Act in the Education Process*. Teachers college, Columbia university. <https://ia801606.us.archive.org/30/items/projectmethodus00kilpgoog/projectmethodus00kilpgoog.pdf>
- Knoll, M. (1993). 300 Jahre lernen am Projekt. Zur Revision unseres Geschichtsbildes. *Pedagogik*, 45(7–8), 58–63.
- Maistriuk, I., & Ponomarova, N. (2022). Concept content and structure of self-educational competence of school students in the modern educational space. *Educational Challenges*, 27(2), 122–137. <https://doi.org/10.34142/2709-7986.2022.27.2.09>

Ірина Майстриук,

здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня
вищої освіти кафедри освітології та інноваційної
педагогіки, Харківський національний
педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

Iryna Maistriuk,

PhD student at the Department of Educology
and Innovative Pedagogy, H. S. Skovoroda
Kharkiv National Pedagogical University
Kharkiv, Ukraine

e-mail: iryna.maystruk@hnpu.edu.ua

Цитувати статтю:

АРА

Майстриук, І. (2024). Метод проєктів у формуванні самоосвітньої компетентності школярів.
Засоби навчальної та науково-дослідної роботи, (63), 7–19.
<https://doi.org/10.34142/2312-1548.2024.63.01>

ДСТУ 8302:2015

Майстриук І. Метод проєктів у формуванні самоосвітньої компетентності школярів.
Засоби навчальної та науково-дослідної роботи. 2024. Вип. 63. С. 7–19.
DOI: <https://doi.org/10.34142/2312-1548.2024.63.01>

Отримано: 30 серпня 2024 року
Прорецензовано: 16 вересня 2024 року
Прийнято до друку: 01 жовтня 2024 року